

ЗАКОН

О ПОТВРЂИВАЊУ УГОВОРА ИЗМЕЂУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ И ФЕДЕРАТИВНЕ РЕПУБЛИКЕ БРАЗИЛ О ПРАВНОЈ ПОМОЋИ У ГРАЂАНСКИМ СТВАРИМА

Члан 1.

Потврђује се Уговор између Републике Србије и Федеративне Републике Бразил о правној помоћи у грађанским стварима, потписан у Њујорку, 22. септембра 2022. године, у оригиналу на српском, португалском и енглеском језику.

Члан 2.

Текст Уговора у оригиналу на српском језику гласи:

У Г О В О Р
ИЗМЕЂУ
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
И
ФЕДЕРАТИВНЕ РЕПУБЛИКЕ БРАЗИЛ
О ПРАВНОЈ ПОМОЋИ У ГРАЂАНСКИМ СТВАРИМА

Република Србија и Федеративна Република Бразил (у даљем тексту: „Стране”),

СА ЖЕЉОМ за развијањем сарадње у области правне помоћи у грађанским стварима,

РЕШЕНЕ да успоставе јединствен и ефикасан оквир за међународну правну сарадњу у грађанским стварима,

У ЦИЉУ ефикаснијег остваривања права и интереса својих држава и држављана, као и унапређења свеукупних односа и сарадње између двеју државе,

ОДЛУЧИЛЕ СУ да закључе овај уговор и споразумеле се о следећем:

Део први

ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Пружање правне помоћи

1. Стране, у складу са одредбама овог уговора, пружају једна другој правну помоћ у грађанским стварима, под условима и на начин утврђен овим уговором.

2. Под „грађанским стварима” у смислу овог уговора подразумевају се и привредне, радне и управне ствари, као и одлуке донете у кривичним поступцима у којима је тражена накнада штете.

3. Правну помоћ указују судови и други органи Страна који су, по прописима своје земље, надлежни да одлучују о стварима из ст. 1. и 2. овог члана.

Члан 2.

**Правна заштита и слободан приступ судовима
и другим органима**

1. Држављани једне Стране уживају на територији друге Стране исту правну заштиту својих личних и имовинских права као и њени сопствени држављани.

2. Ради одбране својих права и интереса држављани и резиденти било које Стране имају у другој Страни слободан приступ судовима под истим условима као држављани и резиденти те Стране, као и иста права и обавезе у поступцима.

3. Одредбе ст. 1. и 2. овог члана примењују се и на правна лица која се налазе и основана су на територији једне од Страна, у складу са њеним домаћим правом.

Члан 3.

Ослобођење од гаранција или обезбеђења од трошкова поступка

1. Судови једне Стране неће захтевати од држављана друге Стране да положе обезбеђење трошкова поступка само због тога што су страни држављани, или због тога што немају пребивалиште или боравиште на њиховој територији.
2. Одредбе става 1. овог члана сходно се примењују и на правна лица.

Члан 4.

Умањење и ослобођење од плаћања трошкова судског поступка и бесплатна правна помоћ

1. Држављани једне Стране имаће на територији друге Стране право на умањење или ослобођење од плаћања трошкова судског поступка и право на бесплатну правну помоћ, под истим условима и у истом обиму као и држављани друге Стране.

2. Молбу у смислу става 1. овог члана странка може поднети непосредно надлежном суду друге Стране или суду Стране чији је држављанин, ако на њеној територији има пребивалиште или боравиште. Суд Стране чија је странка држављанин, доставиће молбу надлежном суду друге Стране на начин предвиђен чланом 6. овог уговора.

3. Захтев за умањење или ослобођење од плаћања трошкова судског поступка или бесплатну правну помоћ, наведене у ставу 1. овог члана, биће пропраћен потврдом о финансијском стању подносиоца захтевам издатом од стране надлежног органа Стране на чијој територији подносилац има пребивалиште или боравиште.

4. Ако подносилац захтева има пребивалиште или боравиште на територији треће државе, ово уверење може издати надлежно дипломатско-конзуларно представништво Стране чији је држављанин на територији треће државе.

5. Правосудни или други надлежни органи који одлучују о захтеву за умањење или ослобођење од плаћања трошкова судског поступка или бесплатну правну помоћ, могу захтевати додатне информације.

6. Када се неком лицу призна олакшица правне помоћи на територији једне од Страна, током неког поступка који је за резултат имао неку одлуку, то лице ће имати право, без новог испитивања, на исту ту олакшицу правне помоћи на територији друге Стране у сврху признања или извршења те одлуке.

Члан 5.

Предмет правне помоћи

Правна помоћ у смислу овог уговора обухвата:

- 1) уручивање писмена, као што су судски позиви, обавештења и судске одлуке;
- 2) достављање докумената, обавештења и предмета;
- 3) прикупљање и достављање доказа, укључујући вештачење;
- 4) саслушање странака, сведока, вештака и других лица;
- 5) признање и извршење судских одлука;

6) прикупљање обавештења која се тичу закона, прописа и судских одлука; и

7) сваки други облик међународне правне помоћи у грађанским стварима који је у складу са важећим прописима Страна.

Члан 6.

Централни органи

1. Ради пружања правне помоћи према овом уговору, обе Стране успостављају централне органе који обезбеђују ажурност и ефикасност у пружању узајамне правне помоћи на основу овог уговора. Централни органи су:

1.1 за Републику Србију – Министарство правде Републике Србије,
и

1.2 за Федеративну Републику Бразил – Министарство правде и јавне безбедности.

2. Замошнице и одговори на основу овог уговора достављају се преко централних органа.

3. Стране могу, у било ком тренутку, да одреде неки други орган као централни за потребе овог уговора, о чему обавештавају другу Страну дипломатским путем.

4. Одредбе става 1. овог члана не искључују комуницирање дипломатским, односно конзуларним путем, ако за то постоје оправдани разлози.

Члан 7.

Обрада захтева

Замошницу за пружање правне помоћи према овом уговору сачињава суд или други надлежни орган Стране којој је правна помоћ потребна (у даљем тексту: „Страна молиља”) и упућује је, преко органа наведених у члану 6. овог уговора, суду или другом надлежном органу Стране од које се тражи правна помоћ (у даљем тексту: „замољена Страна”).

Члан 8.

Одбијање правне помоћи

1. Замољена Страна ће одбити правну помоћ ако нису испуњени услови за пружање правне помоћи предвиђени овим уговором.

2. Овај Уговор се неће примењивати ако би се његовом применом угрозио суверенитет или безбедност замољене Стране, или би примена уговора била у супротности са правним поретком те стране.

Члан 9.

Обавештење о прописима

Централни органи Страна даваће, на захтев, један другом текст прописа који важе или су важили на њиховој територији, а по потреби и обавештења о одређеним правним питањима у вези са материјом која је предмет овог уговора.

Део други
ЗАМОЛНИЦЕ ЗА ПРАВНУ ПОМОЋ

Члан 10.

Форма и садржај замолнице

1. Замолница за правну помоћ се сачињава у писаној форми и мора бити потписана и снабдевена печатом суда или другог надлежног органа од кога потиче.

2. Замолница за правну помоћ, ако овим уговором другачије није одређено, садржи:

- 2.1 назив органа Стране молиље од кога потиче замолница;
- 2.2 назив органа коме се замолница упућује, а уколико није познат његов тачан назив, ознаку „надлежни орган” уз назив замољене Стране;
- 2.3 име и презиме, пребивалиште или боравиште, занимање и држављанство, односно назив и седиште странака и њихово својство у поступку, као и лица на које се замолница односи;
- 2.4 име, презиме и адресу правних заступника странака, ако их имају;
- 2.5. ознаку и број предмета са кратким описом случаја за који се тражи правна помоћ;
- 2.6. предмет замолнице и опис чињеница које су дале повод за исту;
- 2.7. у случају саслушања, списак питања која се имају поставити лицу чије се саслушање тражи;
- 2.8. код уручивања писмена, назив, ознаку и број писмена које треба уручити, као и име и презима лица коме се врши уручење и његову адресу уколико је позната; и
- 2.9. све друге информације које могу да допринесу ефикаснијем извршењу замолнице, у складу са врстом тражене правне помоћи.

3. Замољена Страна може тражити додатна обавештења и акте који су јој потребни за извршење замолнице.

Члан 11.

Језик

1. Замолница за правну помоћ и акти које треба доставити уз замолницу сходно одредбама овог уговора, састављају се на језику Стране молиље и уз њих се прилаже превод на језик замољене Стране.

2. У изузетним ситуацијама, замолница за правну помоћ се доставља на језику Стране молиље и уз њу се прилаже превод на енглески језик, ако то договоре централни органи, по принципу од случаја до случаја.

3. Одговори на замолнице са прилозима (записници, судске одлуке и др.), достављају се на језику замољене Стране.

4. Акти које треба уручити лицима у замољеној Страни, достављају се на језику Стране молиље и уз њих је потребно приложити превод на језик замољене Стране.

5. Ако превод у случају из става 4. овог члана није приложен, уручење ће се извршити само ако прималац добровољно прими акт.

Члан 12.

Саслушање путем видеоконференције

1. Страна молиља може затражити обављање саслушања путем видеоконференције.

2. Замољена Страна има могућност да се сложи са обављањем саслушања путем видеоконференције.

3. Замољница за саслушање путем видеоконференције садржи назив органа и имена лица која ће учествовати у поступку.

4. Надлежни орган замољене Стране обавестиће особу коју треба саслушати у складу са унутрашњим законодавством.

5. Следећа правила се односе на саслушање путем видеоконференције:

5.1 Саслушање се одвија пред надлежним органом замољене Стране, уз присуство, по потреби, преводиоца. Тај орган је одговоран за идентификацију особа на саслушању и за поштовање процесних правила.

5.2 На захтев Стране молиље или лица која се саслушава, замољена Страна обезбеђује да то лице има помоћ преводиоца.

5.3 Лице које се саслушава моће се позвати на право на ћутање уколико се такво право признаје по закону замољене Стране или Стране молиље.

6. Надлежни орган замољене Стране ће, након обављеног саслушања, сачинити записник у коме је наведено:

6.1 датум и место саслушања, са потписом присутних;

6.2 идентитет испитаних лица;

6.3 идентитет и квалификације ангажованих лица замољене Стране који су учествовали на саслушању;

6.4 евентуално обавезивање или заклетву; и

6.5 техничке услове у којима се саслушање спровело.

7. Централни орган замољене Стране ће записник на који се односи претходни став проследити централном органу Стране молиље.

8. Замољена Страна ће, приликом испитивања сведока или вештака на њеној територији на основу овог члана, предузети одговарајуће мере да њено домаће законодавство буде примењено на исти начин на који би било примењено да је у питању поступак пред домаћим органом, ако

8.1 ако они одбију да сведоче, или

8.2 дају лажни исказ.

Члан 13.**Легализација, потврда и оверавање**

Сви документи који се достављају у складу са одредбама овог уговора, преко централних органа или дипломатским путем, не треба да имају никакву форму потврде аутентичности или овере.

Део трећи**ПОСТУПАК****Члан 14.****Начин пружања правне помоћи**

1. Поступање по замолницама врши се по прописима замољене Стране.

2. Изузетно од одредбе става 1. овог члана, замољени орган ће, на захтев суда или другог надлежног органа од кога потиче замолница, моћи да поступи на начин који је посебно означен у замолници, ако то није у супротности са правним поретком замољене Стране.

Члан 15.**Поступање по замолницама**

1. Судови којима су упућене замолнице извршиће их што је могуће пре и применити, по потреби, иста принудна средства као и приликом извршења замолница између домаћих судова. Принудна средства неће се примењивати ако се ради о личном доласку странака.

2. Суд или други орган од кога потиче замолница биће, на свој захтев, благовремено обавештен о времену и месту извршења тражене радње, како би евентуално заинтересована странка могла да присуствује извршењу. Судови могу ово обавештење доставити непосредно.

Члан 16.**Извршење процесних радњи и уручење писмена**

1. Замољена Страна ће предузети све потребне мере у циљу извршења процесних радњи које је затражила Страна молиља на основу овог уговора, укључујући уручење писмена које јој Страна молиља достави у ту сврху.

2. Централни орган Стране молиље доставља замолницу за уручење писмена којима се захтева појављивање било ког лица пред судом или другим надлежним органом Стране молиље најмање 90 (деведесет) дана пре заказаног појављивања.

3. Ако се лице којем би требало уручити позив или неко друго писмено не налази на адреси наведеној у замолници, замољени орган дужан је да предузме све потребне мере, у складу са домаћим правом, да би се утврдила његова тачна адреса.

4. Уручивање писмена доказује се у складу са прописима о достављању који важе на територији замољене Стране. Надлежни орган у потврди о достављању наводи време и место достављања, име и својство лица којем су писмена достављена, начин извршеног достављања, односно разлоге због којих достава није извршена.

5. Када је захтевана достава на посебан начин, посебно ће бити образложени разлози због којих таквом начину достављања није удовољено.

Члан 17.

Утврђивање адресе

1. Стране пружају једна другој помоћ у утврђивању адресе лица која се налазе на њиховој територији, ако се то тражи ради остваривања права њихових резидената или држављана у поступку пред органима надлежним за одлучивање у грађанским стварима у смислу овог уговора и ако се у ту сврху пруже одговарајући подаци.

2. Захтев из става 1. овог члана упућује се надлежном органу друге Стране на начин предвиђен чланом 6. овог уговора.

Члан 18.

Немогућност удовољења замолници

Замољена Страна ће обавестити Страну молиљу о поступању по замолници, а ако надлежни орган замољене Стране није могао да удовољи замолници, одмах ће о томе обавестити централни орган Стране молиље и вратиће достављена акта, уз навођење разлога због којих замолници није удовољено.

Члан 19.

Заштита сведока и вештака

1. Сведок или вештак који се појављује пред судским органима Стране молиље, на основу позива који му је достављен од судског органа замољене Стране, не може, без обзира на његово држављанство, бити подвргнут судском гоњењу, притворен због дела које је починио пре него што је напустио територију замољене Стране, нити упућен да издржава казну на основу неке раније донете судске одлуке.

2. Одредба става 1. овог члана не примењује се ако сведок или вештак, иако је за то имао могућности, није напустио територију Стране молиље у року од 15 (петнаест) дана пошто му је саопштено да његово присуство више није потребно, или се у њу добровољно врати пошто ју је напустио. У овај рок не урачунава се време у коме сведок или вештак из објективних разлога није могао да напусти територију Стране молиље.

Члан 20.

Трошкови указивања правне помоћи

1. Стране неће захтевати накнаду трошкова за радње извршене по замолницама. Поступак пружања правне помоћи на територији замољене Стране, укључујући услуге централног органа и неопходну правну и административну сарадњу, спровешће се без трошкова по Страну молиљу или подносиоца пријаве, ако овим уговором није другачије одређено.

2. Претходни став се неће примењивати:

- 2.1 када се траже доказни предмети који укључују ванредне трошкове,
- 2.2 када су за сврху поступка пружања правне помоћи именовани вештаци, у погледу награде за извршено вештачење и друге трошкове настале поводом вештачења;
- 2.3 када се плаћају надокнаде сведоцима; и
- 2.4 када постоје трошкови произашли из извршења замолнице на одређени посебан начин захтеван од Стране молиље.

3. Вештачење се може условити претходним полагањем предујама код замољеног суда, ако трошкове вештачења сноси странка.

4. Сведоку или вештаку, који се одазове позиву суда Стране молиље, припада право на накнаду путних трошкова и трошкова боравка, сагласно прописима Стране молиље.

5. У позиву ће се навести које накнаде припадају лицима из става 4. овог члана, а на њихов захтев даће им се предујам за покриће трошкова.

Део четврти

ЈАВНЕ ИСПРАВЕ

Члан 21.

Ослобођење од легализације

1. Јавне исправе које је у прописаном облику саставио или издао суд, други надлежни орган или лице са јавним овлашћењима једне Стране и које су снабдевене потписом и службеним печатом није потребно даље оверавати, ради њихове употребе пред органима друге Стране. Исто тако, није потребна ни даља овера приватних исправа ако их је оверио суд, други надлежни орган или лице са јавним овлашћењима.

2. Одредба става 1. овог члана односи се и на копије јавних и приватних исправа које је оверио суд, други надлежни орган или лице са јавним овлашћењима.

Члан 22.

Доказна снага јавних исправа

1. Јавне исправе издате од надлежних органа једне Стране имају пред органима друге Стране исту доказну снагу као и домаће исправе.

2. Ако је потребно, централни орган може, на захтев, потврдити веродостојност јавне исправе.

Члан 23.

Достављање исправа о личном статусу

1. Стране достављају једна другој изводе из матичних књига, као и правноснажне судске одлуке које се односе на лична стања држављана друге Стране.

2. Исправе и судске одлуке из става 1. овог члана достављају се надлежном органу друге Стране без такса и трошкова.

Део пети

ПРИЗНАЊЕ И ИЗВРШЕЊЕ СУДСКИХ ОДЛУКА

Члан 24.

Судске одлуке

1. Свака Страна признаће и извршиће на својој територији, под условима утврђеним овим уговором, следеће судске одлуке донете на територији друге Стране:

1.1 судске одлуке у грађанским стварима; и

1.2 судске одлуке у кривичним поступцима у којима је тражена накнада штете.

2. Судском одлуком у смислу става 1. овог члана, сматраће се и поравнање закључено пред судом, као и одлука другог органа која је у држави у којој је донета изједначена са судском одлуком, односно судским поравнањем, ако се њом регулишу односи у статусним, породичним и правним односима са међународним елементом.

Члан 25.

Услови за признање и извршење

Судске одлуке из члана 24. овог уговора признају се и извршавају ако су испуњени следећи услови:

1. одлука је донета од стране надлежног судског органа, правноснажна и извршна у складу са прописима Стране на чијој територији је донета;

2. да по закону Стране у којој се признање, односно извршење тражи, доношење одлуке у тој правној ствари није у искључивој надлежности домаћег суда или другог надлежног органа;

3. да је странка која није учествовала у поступку и против које је судска одлука донета била уредно и благовремено позвана да учествује у поступку, односно у случају процесне неспособности била правилно заступана, према закону Стране на чијој је територији одлука донета;

4. да између истих странака у истој ствари на територији Стране у којој се признање, односно извршење тражи није од суда раније већ донета правноснажна одлука, или призната нека друга страна судска одлука;

5. да између истих странака у истој ствари није покренут поступак пред судом Стране у којој се тражи признање, односно извршење пре поступка у коме је донета одлука чије се признање, односно извршење тражи; и

6. да признање, односно извршење одлуке није у супротности са правним поретком Стране у којој се признање, односно извршење тражи.

Члан 26.

Захтев за признање и извршење

1. Захтев за признање и извршење судске одлуке заинтересована странка подноси надлежном суду Стране у којој се тражи признање и извршење, или надлежном суду Стране где је одлука донета, који ће захтев проследити на начин предвиђен чланом 6. став 2. овог уговора.

2. Захтев за признање и извршење може поднети свако ко има правни интерес за признање и извршење.

3. Уз захтев за признање и извршење судске одлуке прилажу се:

3.1 оригинал или оверени препис судске одлуке или поравнања са потврдом да је одлука правноснажна и извршна, ако то не произилази из саме одлуке; и

3.2 потврда да је странка која није учествовала у поступку и против које је одлука донета била уредно и благовремено позвана да учествује у поступку, односно да је процесно неспособна странка била правилно заступана у складу са законом Стране чији је орган донео одлуку.

Члан 27.**Поступак признања и извршења**

1. Поступак за признање и извршење одлуке спроводи се по закону Стране на чијој територији се тражи признање и извршење.

2. Суд који одлучује о захтеву за признање и извршење одлуке ограничиће се само на утврђивање постојања услова предвиђених у чл. 25. и 26. овог уговора.

Део шести**ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ****Члан 28.****Однос са другим међународним уговорима**

Правна помоћ и процедуре предвиђене у овом уговору неће спречавати ниједну од Страна да пружи правну помоћ другој Страни на основу одредаба других међународних уговора у којима може да буде једна од страна, или у складу са одредбама свог домаћег законодавства.

Члан 29.**Консултације**

Централни органи Страна се консултују, на захтев једне од њих, у вези са спровођењем овог уговора било уопштено, или у вези са конкретним случајем. Централни органи могу, такође, да се договоре о практичним мерама које могу бити потребне за олакшавање примене овог уговора.

Члан 30.**Решавање спорова**

Стране ће настојати да решавају спорове, у вези са применом или тумачењем овог уговора, дипломатским путем.

Члан 31.**Ратификација и ступање на снагу**

Уговор ступа на снагу након истека шездесет (60) дана од пријема последње дипломатске ноте којима се Стране обавештавају да су окончане све унутрашње процедуре неопходне за ступање на снагу овог уговора.

Члан 32.**Измене**

Уговор може бити измењен, у било које време, обостраном сагласношћу Страна, разменом нота између Страна, дипломатским путем. Измене ступају на снагу у складу са чланом 31. овог уговора.

Члан 33.**Раскид**

1. Свака Страна може да раскине овај уговор путем писаног обавештења достављеног другој Страни дипломатским путем.

2. Раскид ступа на снагу по истеку 6 (шест) месеци од дана пријема обавештења о отказивању.

3. Заполнице достављене пре писаног обавештења, или примљене током периода од 6 (шест) месеци од обавештења, биће извршене у складу са одредбама овог уговора.

Овај уговор сачињен је у Њујорку дана 22.09.2022., у два оригинална примерка, сваки на српском, португалском и енглеском језику, с тим да су сви текстови подједнако веродостојни. У случају разлика у тумачењу уговора, меродаван је текст на енглеском језику.

ЗА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ

**ЗА ФЕДЕРАТИВНУ РЕПУБЛИКУ
БРАЗИЛ**

Члан 3.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије – Међународни уговори”.

О Б Р А З Л О Ж Е Њ Е

I. УСТАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Уставни основ за доношење Закона о потврђивању Уговора између Републике Србије и Федеративне Републике Бразил о правној помоћи у грађанским стварима садржан је у члану 99. став 1. тачка 4. Устава Републике Србије, према коме је у надлежности Народне скупштине да потврђује међународне уговоре, када је законом предвиђена обавеза њиховог потврђивања.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ПОТВРЂИВАЊЕ УГОВОРА

Између Републике Србије и Федеративне Републике Бразил не постоји билатерални уговор којим би било регулисано питање правне сарадње између две државе у грађанским стварима.

Наведена сарадња између две државе је све чешћа јер грађани две државе и правна лица све више између себе остварују правне контакте, што захтева правну сигурност и ефикасну правну сарадњу између правосудних органа двеју држава. Потврђивањем закљученог билатералног уговора којим се уређује правна сарадња између две државе у грађанским стварима и поступање по замолницама за правну помоћ и његовим ступањем на снагу створиће се услови за бољу правну сарадњу две државе. На тај начин не само да ће се олакшати и убрзати правни саобраћај између две државе, већ ће се гарантовати правна сигурност физичким и правним лицима једне државе на територији друге државе.

III. ОЦЕНА ПОТРЕБЕ ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

За спровођење овог закона неће бити потребна финансијска средства у буџету у 2022. години.

У наредним годинама евентуални трошкови везани за реализацију активности из Закона о потврђивању Уговора између Републике Србије и Федеративне Републике Бразил о правној помоћи у грађанским стварима планираће се у оквиру лимита који Министарство финансија утврђује у поступку припреме и доношења Закона о буџету Републике Србије за раздео Министарства правде.